

SALLY HEPWORTH

ASJAD, MIDA ME HOIAME

Armastus ei unusta iial...

Originaali tiitel:
Sally Hepworth
The Things We Keep
2016

Kõik õigused käesolevale väljaandele on seadusega kaitstud. Kogu raamatut või ükskõik millist osa sellest ei ole lubatud reprodutseerida, paljundada ega levitada ükskõik millisel viisil või milliseks otstarbeks ilma autoriõiguse valdaja kirjaliku loata.

Tegemist on ilukirjandusliku teosega. Kõik nimed, tegelaskujud, kohad ja sündmused on kas fiktiivsed või autori välja mõeldud ning igasugune sarnasus tegelike inimestega, elavate või surnutega, äriettevõtete, sündmuste või asukohtadega on täiesti juhuslik.

Tõlkinud Maia Planhof
Toimetanud Krista Saar
Korrektuuri lugenud Inna Viires
Kaane kujundanud Reet Helm

Copyright © 2015 by Sally Hepworth.

All rights reserved.

© Tõlge eesti keelde ja eestikeelne väljaanne. Kirjastus ERSEN, 2019.

B10372119
ISBN 978-9949-82-484-7

Nüüd kõik raamatud meie veebipoest www.ersen.ee ja e-raamatud
www.ebooks.ee

*Igäihele, keda on puudutanud dementsus,
eriti aga Pat Hanrahanile,
keda ei unustata iial.*

Tänuavaldused

Nagu alati, tänan oma toimetajat Jennifer Enderlini, kes teab, kuidas mu sõnu ja mõtteid võtta ning vormida neid millekski raamatutaoliseks. Samuti tänan andekat ja töödrügavat meeskonda St. Martin's Pressis, kes, nagu ma kahtlustan, armastab raamatuid isegi rohkem kui mina (ja see ütleb juba midagi). Minu kirjastajatele üle maailma, eriti aga Haylee Nashile ja Alex Lloydile Austraalia Pan Macmillanist, tänusõnad kõige eest, mida te teete. Edasipürgiva autorina unistasin tavaliselt, et mul on tiim, kes usub mu raamatusse, ja nüüd on õiglase öelda, et mul on unistuste meeskond.

Mu agendile ja sõbrale Rob Weisbachile aitäh, et ta väsimatult mu eest seisis, ja veelgi tähtsam, näitas mulle, kus kohata kuulsusi LA-s. (Järgmine kord ma ei lahku, enne kui olen kohanud Kevin Spaceyt.)

Tänu neile, kes aitasid mind mu uurimistöös, eriti Clare Dyerile, kes annetas nii heldelt oma aega ja ressursse, on see raamat nii palju rikkam. Eriline tänu selle eest, et näitasite mulle, kui suure erinevuse võib teha hea põetaja ning kuidas astumine nende reaalsusse võib dementsusega inimesele tähendada erinevust rõõmu ja hirmu vahel. Kindlasti olete oma karjääri jooksul toonud palju rõõmu oma patsientidele ja nende perekondadele.

Belinda Nixonile Austraalia Alzheimer's Vicist tänu mitmete kohutumiste eest ning selle käsikirja esialgse variandi lugemise ja tagasivastandmise eest.

Hanrahani perekonnale, eriti Theresele selle eest, et jagasid oma kogemusi Alzheimeriga ja vastasid alati mu küsimustele. See, kuidas sa suudad säilitada meelerahu ja huumorit läbi pealtnäha lõputute elukatsuste, on tõeliselt erakordne. Kahtlustan, et said selle oma emalt.

Täna Rosie Brennanit, kes jagas tõelist lugu, millest sai selle raamatu süda ja hing – Rodney ja Betty lugu, kes hoidsid iga viimane kui päev nende pansionaadi teleriruumis teineteisel käest kinni mitte sellepärast, et nad mäletasid, vaid seepärast, et tahtsid. Aitäh, Rosie, ka selle eest, et oled mu parem (ja vasak) käsi, kui asi puudutab sotsiaalmeediat. Kui poleks sind, siis mõtleksin ikka veel, et LOL tähendab „Lots of Love“.

Mu kriitikapartneritele Anna George'ile ja Meredith Jaegerile ning mu beetalugejale Jacquelyn Sylvanile – täna, et olete nii säravad kirjanikud ja nutikad lugejad, nagu te olete. Iga raas tagasivastand on kingitus, ausalt. Samuti mu esimestele lugejatele Geraldine Carrodusele, Angela Langfordile, Dagmar Loganile, Inna Spitskaiale ja Jane Whartonile tänusõnad teie pöörase positiivsuse eest (miski, mida vajab iga ebakindel autor).

Aitäh mu sõpradele Emily Makivile ja Kena Roachile, kes lugesid minu asemel korrektuuri, et heita varane pilk mu raamatutesse – see töö on teie oma eluajaks, kui seda soovite.

Mu vanatädile Gwenile, kes tahtis enda mainimist ühes mu raamatutest. Siin see on. Mine räägi oma sõpradele.

Emale, kes ütles mulle armastusesõnu, ja isale, kes õpetas mind alati mitte laskma tõel heale loole ette jääda.

Oscarile ja Eloise'ile – ma jumaldasin Clementine'i tegelaskuju loomist, kuid ükski ei saaks olla kummalisem või imepärasem kui teie kaks.

Lõpuks Christianile, et ta on olnud mu ägedaim tšempion ja piisavalt mees tunnistamaks, et see raamat pani ta nutma.

Anna

Viisteist kuud tagasi ...

Mitte keegi ei usu midagi, mida ma ütlen. Kui ma osutan näiteks, et röstsai kõrbeb või et on kella kuueste uudiste aeg, siis inimesed imestavad. Kuidas sellega on? *Ongi* kella kuueste uudiste aeg. Hästi tehtud, Anna. Võibolla ma ei hooliks, kui ma oleksin kolmekümne kaheksa aasta asemel kaheksakümmend kaheksa aastat vana. Aga kes teab, võibolla hooliksin. Rosalind House'i, eakate pansionaadi uue elanikuna on mul nüüd eakate raskustele uus hinnang.

„Anna, see on Bert,“ ütleb keegi, kui üks mees oma käimisraamiga mööda vaarub. Mulle on tutvustatud poolt tosinat inimest, kes näevad enam-vähem välja nagu Bert: vana, tuhakarva, kühmus. Istume säravas päikesepaistes korvmurutoolidel ja ma tean, et Jack tõi mu siia välja selleks, et me mõlemad end mugavamalt tunneksime. *Jah, sa vaatad praegu vanadekodu, kuid näe, sellel on aed!*

Ma lehvitan Bertile, kuid mu pilk on fikseeritud üle muru, kus mu viieaastane vennapoeg Ethan laseb tumesinise- ja punasetriibulises hommikumantlis mehel oma kõrvadest münte välja tõmmata. Mu tuju tõuseb. Ethan naljatab alati, et ta on mu lemmikvennapoeg, ja

kuigi ma seda avalikult eitan, on see tõsi. Ta on Jacki poistest noorim ja kindlasti parim.

Kord, kui ta oli neljane, viisin ta oma mootorrattal sõitma. Ma ei vaevunud isegi Braydenilt või Hankilt küsima, teadsin, et nad ütleksid lihtsalt, et see on ohtlik, ja kaebaksid siis oma emale ära. Nii palju kui ma teadsin, ei kaevanud Ethan kunagi. Brayden ja Hank teavad, mis minuga valesti on – võin öelda seda viisist, kuidas nad pidevalt oma ema poole vaatavad, kui nad minuga räägivad. Kuid Ethan kas ei tea või ei hooli. Mul on tegelikult ükskõik, kumb.

„Ja see on Clara.“

Clara liigub meie poole märkimisväärse kiirusega (teistega võrreldes). Ta on arvatavasti kaheksakümnendates, kuid tüsedama, robustsema välimusega kui ülejäänud. Oma kollakashallide ebemeliste juuste pilvega meenutab ta mulle äsjakoorunud tibu.

„Ma olen oodanud sinuga kohtumist,“ ütleb ta ja annab mulle torikiva musi. Lõhnapuhang täidab mu õhuruumi. Tavaliselt ei meeldi mulle, kui mind musitatakse, ent temalt tundub see žest kummaliselt loomulik. Ja neil päevil olen ma otsustanud austada inimesi, kes mu ümber on loomulikud. „Kui vajad midagi, anna mulle teada, kullake,“ ütleb ta ja liigub edasi tohtu suure tammepuu poole. Kui ta sinna jõuab, annab ta tumesinise- ja punasetriibulises hommikumantlis mehele musi otse suule viisil, mis tundub ebamääraselt territoriaalne, otsekui paneks ta mehele oma pitseri.

Minu kõrval räägib Jack Ericuga, pansionaadi juhatajaga – vatsakas punasenäoline mees tihedate Tom Sellecki vuntside ja itisusega, mis õigupoolest peaks kuuluma kaheksakümnendates aastates naisele. Iga kord, kui ma seda kuulen (mida on palju, sest ta näib iga lause lõpus itsitavat), vaatan ma ringi, otsides naiste abi-gruppi, kes oma kudumistöö kohal itsitab. Tema ja Jack räägivad ning ma kuulan, tegelikult kuulmata. „Meil on palju tegevusi ... me hoiame ta aktiivsena ... kakskümmend neli tundi hoolitsust ja turvalisust ... kogemus dementsusega ... parim võimalik koht tema jaoks ...“

Bla-bla-bla. Ericul on teatud meeleheitlik meeldida tahtmise maneer, mille peale Jack ja mina oleksime paar aastat tagasi pilke vahtanud, kuid täna läheb Jack selle õnge. Ta on õnnelikus teadmatuses Ericu võltsnaerust, liiga kitsastest puuvillpükstest, pilgust, mis uitab paremale (ja ebamääraselt mu rinna lähedale) iga mõne hetke järel. Ericu ainus lunastav omadus on seni see, et kui me saabusime, küsis ta mu nõuannet ühe vana põlvevigastuse kohta, mis on talle mõningat vaeva põhjustanud (võibolla ta lootis, et ma pakun selle masseerimist). Ta vajab arsti, mitte parameedikut, ja ma selgitasin talle seda, kuid ma hindasin tema küsimist. Neil päevil on mu kõige huvitavamad vestlused siin mu lemmikvärvist või toidueelistustest. Mulle meeldib, kui inimestel on meeles, et ma olen *isik*, mitte lihtsalt Alzheimeriga isik.

Jack näib olevat selle unustanud. Sellest ajast peale, kui ma läksin elama tema ja Heleni juurde, on ta lakanud olemast mu vend ja hakanud muutuma mu isaks, mis on äärmiselt tüütu. Ta mõtleb, et ma ei kuule, mida tema ja Helen kõõgis minu kohta sosistavad. Et ma ei märka, kuidas nad pilke vahetavad iga kord, kui ma pakun, et saadan poisid kooli. Et ma ei näe, kuidas Helen mulle autos järgneb kindlustamaks, et ma teel sinna ära ei eksi.

Jack on selle varem läbi teinud – me mõlemad oleme – ja ma tean, et ta peab end asjatundjaks. Pean talle pidevalt meenutama, et ta on advokaat, mitte neuroloog.

Igatahes on situatsioonid erinevad. Ema eitas oma haigust. Ta võitles, et rippuda oma sõltumatuse küljes kuni punktini, kui ta perekonnakodu maha põletas. Kuid mul ei ole plaanis vältimatuga võidelda. Sellepärast ma olen tulnud pansionaadi asukaks.

Selle koha eelis, kui ma valin positiivseks olemise, on see, et mitte kõik ei ole arust ära. Jack ja mina vaatasime mõnd neist dementsusele spetsifitseeritud asutustest ja need olid nagu zombi-linn, täis hulle ja põrnitsevaid inimesi. See koht on vähemalt ka üldiselt vananeva kogukonna jaoks – need, kes vajavad, et nende toit oleks valmistatud ja pesu pestud – otsekuu hotell eakatele (rikastele eakatele, otsustades nullide järgi tšekil, mille Jack sel hommikul kirjutas).